

International Scientific Conference
'BICENTENARY OF VEGETATION COVER STUDIES OF THE CARPATHIANS'
devoted to the 130th anniversary since Antal Margittai's birthday
September 16-19, 2010, Mukachevo, Berehovo, Ukraine

ПАМ'ЯТІ АНТОНІЯ МАРГІТТАЯ (1880-1939) (ДО 130 РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Андрик Є.¹, Шевера М.², Кіш Р.¹, Піфко Д.³

¹Ужгородський національний університет,

²Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України,

³Угорський Природознавчий музей

IN COMMEMORATION OF ANTAL MARGITTAI (1880-1939) (DEVOTED TO THE 130TH ANNIVERSARY SINCE HIS BIRTHDAY)

¹Andrik E., ²Shevera M., ¹Kish R., ³Pifko D.

¹*Uzhgorod National University,*

²*M.G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine,*

³*Hungarian Natural History Museum*

Природний світ території Закарпаття впродовж тривалого часу залишався майже невідомим та чи не найменш дослідженим не тільки в Карпатах, але й у всій Європі.

На початок ХХ ст. про флору регіону були відомі лише поодинокі фрагментарні дані по окремим місцевостям, значні простори як гірських так і рівнинних територій все ще залишалися ботанічною білою плямою.

Першим, хто почав цілеспрямовані системні дослідження рослинного світу цього регіону Європи став професор Мукачівської гімназії

АНТОНІЙ МАРГІТТАЙ

З його іменем пов'язана особлива сторінка у дослідженні рослинного покриву Закарпаття.

Високоосвічена, інтелігентна людина, талановитий, широкоерудований педагог, він за покликом серця увійшов до грона натуралістів як ботанік-аматор, а згодом став відомим в Європі – флористом та систематиком.

Народився Антоній Гербер
(Маргіттай) – Margittai Antal
(Anton, Antonin) - 17 вересня
1880 р. у с. Паланок
(Vágralánka) біля м. Мукачево
Комітату Берег Австро-
Угорщини.

У рідному селі відвідував початкову німецьку школу, згодом навчався у Мукачівській реальній гімназії, яку закінчив у 1900 р.

Мукачівська гімназія

1900 р. він записався на філософський факультет
Будапештського університету, де спеціалізувався
по фізиці та математиці.

Етвеш Лоранд - Eötvös Loránd
(1848-1919) – угорський фізик-
винахідник (маятник Етвеша)

Беке Мано - Beke Manó
(1862–1946) - Професор
кафедри математики
Будапештського університету

Ára 1 kor. 20 fill.

Mi
a budapesti királyi magyar tudomány-egyetem

Rektora

Köszöntjük az olvasót!

Tudományok valamennyi kar doktoraival
és más mindenkivel egyenkint és összesen a kiket illet,
hogy *Gerber Antal* urat,
ki *Hárpátlán* *Beregvár* megyében
1880 év *szeptember* hó 17-en született, mint *Bölcsészeti*
kari rendes hallgatót egyetemünk anyakönyvébe szabály-
szerűen beírtattuk; mit aláírásunkkal és kisebb pecsét-
tünkkel ellátott jelen okmánynyal bizonyítunk.

Kelt Budapesten, 1900. évi *szeptember* hó 21. napján.

Rappan

a kir. magy. tud.-egyetem rektora.

Mezőseki

a kir. magy. tud.-egyetem
karának dékánja.

Antonia Gerber

BUDAPEST

Залікова книжка студента Антонія Гербера

Az előadások czíme, az előadó tanárok nevével	Heti órák száma	A quaeator bizonyítja a beíratkozást	A tanár bizonyítja a jelentkezést a félév kezdetén	
			alíírás	nap
~~Logika~~	~~2~~	~~/~~	~~/~~	~~/~~
~~Statisztika~~	~~2~~	~~/~~	~~/~~	~~/~~
Beveretés a philosophiába Dr. Alexander Berner	1.		Alexander	
Geometria II Dr. König Gyula	2.		König	
Matematikai gyakorlatok Dr. König Gyula	2		König	
Beveretés a felsőbb algebra köré Dr. Rudolf Gusztáv	3		Rudolf	
Analisis II Dr. Kürschák József	5		Kürschák	
Magyar nyelv története Dr. Péterfy Menyhely	4		Béketi	17
Politikai szombat Dr. Scholze	4		Scholze	18

A származási lappal megegyező.

Látta:

e. i. dékán.

1901 NOV. - 9 5765 -
KIR. M. TUD. EGYET. QUAEATOR

A quaeator bizonyítja a tanári teljesítést vagy a tandíjmentességet	A tanár bizonyítja a lezárólátogatást a félév végén	Fegyzetek.	
		alíírás	nap
~~/~~	~~/~~	~~/~~	~~/~~
~~/~~	~~/~~	~~/~~	~~/~~
		Horváth	Muz.
		König	Teles König
		König	
		Rudolf	Teles Rudolf
		Kürschák	Teles Kürschák
		Béketi	Telesen coll.
		Scholze	Telesen coll. Scholze

Egész tandíj elengedve

1901 NOV. - 9 5765 -

KIR. M. TUD. EGYET. QUAEATOR

Látta:

1901 XII / 25 Fröhlich
i. i. dékán.
pro

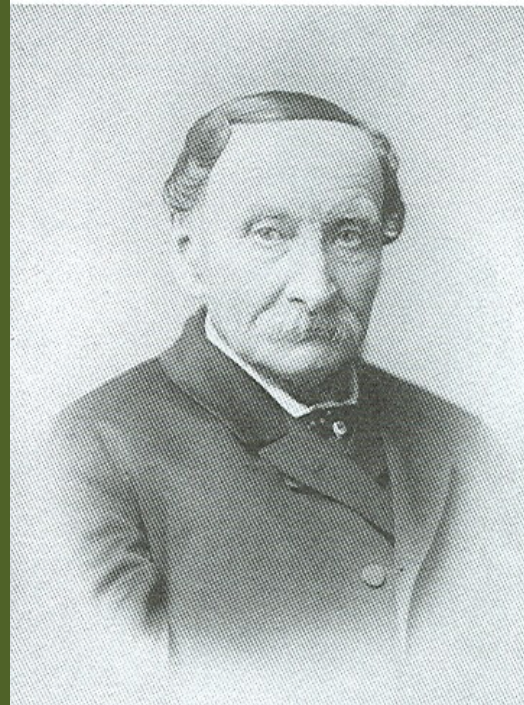
Поряд із обов'язковими предметами студенти відвідували лекції з інших курсів, зокрема А. Маргітай прослухав курс «Мистецтво Мункачі Міхая», присвячений творчості видатного художника з Мукачева.

Цікаво, що в ті ж часи у
Будапештському університеті
викладав біологію і
одночасно займав посаду
директора ботанічного саду
уродженець м. Ужгород
Магочі-Дітц Шандор
(Magócsy-Dietz Sándor),
відомий флористичними
змітками з Закарпаття.

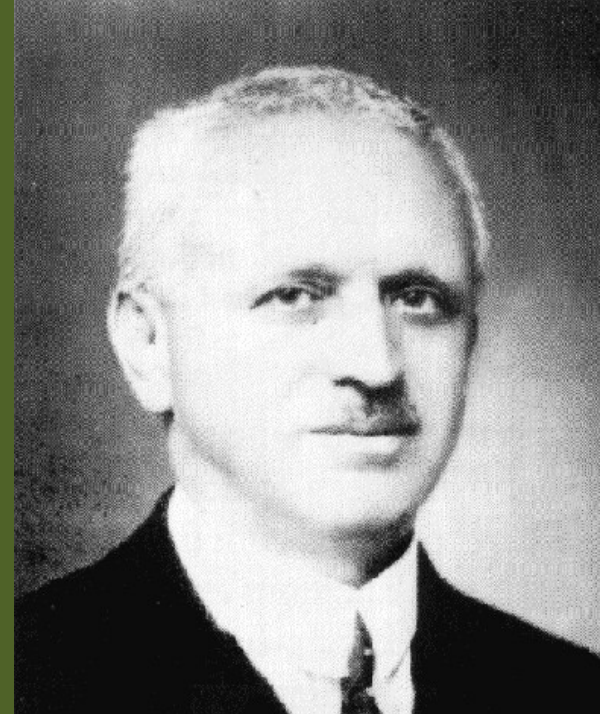

Деген Арпад
Degen Árpád
(1866-1934) угорський лікар,
ботанік

Вагнер Янош
Wágner János (1870-1955)
угорський ботанік

Яворка Шандор -
Jávorka Sándor (1883-
1961) угорський ботанік

«За спеціальністю я фізик і математик, тому визначення рослин мені спочатку давалося важко, і якби мої вчителі Др. Деген Арпад, Вагнер Янош та Яворка Шандор, не підтримували б мене у визначенні, я, напевно, втратив би всякий інтерес до рослин. Так я став з математика ботаніком ...) (з автобіографії 1927 р., Győrffy, 1942).

З 1904 р. А. Маргітай працює спочатку тимчасовим, а з отриманням диплома вчителя фізики й математики у 1905 р., постійним професором учительської семінарії у містечку Клаштор под Знієвом.

Вчительська державна семінарія у Клашторі під Знієвом –
Znióvárallya, кінець XIX ст.
(Baska G., Nagy M., Szabolcs É. , 2001)

2117. szám.

TANÁRI OKLEVÉL

Magyarországi országos középiskolai tanárvizsgáló bizottsági elnök és vizsgáló tagok bizonyítjuk hogy

Gerber Antal urat, -----

ki az 1880. évben Váralján született és felsőbb tanulmányait a budapesti tudomány-egyetemen végezte
elöttünk az 1883. évi XXX. törvényekkel követtelt képesítő vizsgálatot tette, még pedig a következő eredménnyel:

I. az alapvizsgálaton

1) a magyar nyelv és irodalomból jó -----

2) a mennyiségtanból dícséretes -----

3) a természettanból kitünő -----

II. a szakvizsgálaton

1) a természettanból dícséretes -----

eredményvel

2) a mennyiségtanból kitünő -----

III. a philosophiai és pedagógiai vizsgálaton

1) a philosophia elemeiből elégséges -----

2) a pedagogiából elégséges -----

eredményvel

E vizsgálat alapján mi Gerber Antal urat a mennyiségtanból és a természettanból

tanárjainak középiskoláiban való tanítására a mi hivatásunk és kötelességünk

tanári Minisztertől ránk ruházott hatalommal fogva képesítettnek nyilatkoztatjuk.

Minnek hiteltérő ezen oklevél kiadása, és az országos középiskolai tanárvizsgáló bizottság pecsétjével és saját aláírásunkkal megerősítettük

Dr. Frieblich István

Miniszter

1895. május 16.

Kelt Budapesten 1905 évi május hó 16-án.

Becskenyi
elnök

tanárvizsgáló bizottsági tagok

**Стародавнє містечко Клаштор под Знієвом
(Kláštor pod Znievom, Znióváralja), розташоване у
мальовничому передгір'ї Турієця у підніжжі Малої Фатри в
Західних Карпатах.**

Мала Фатра

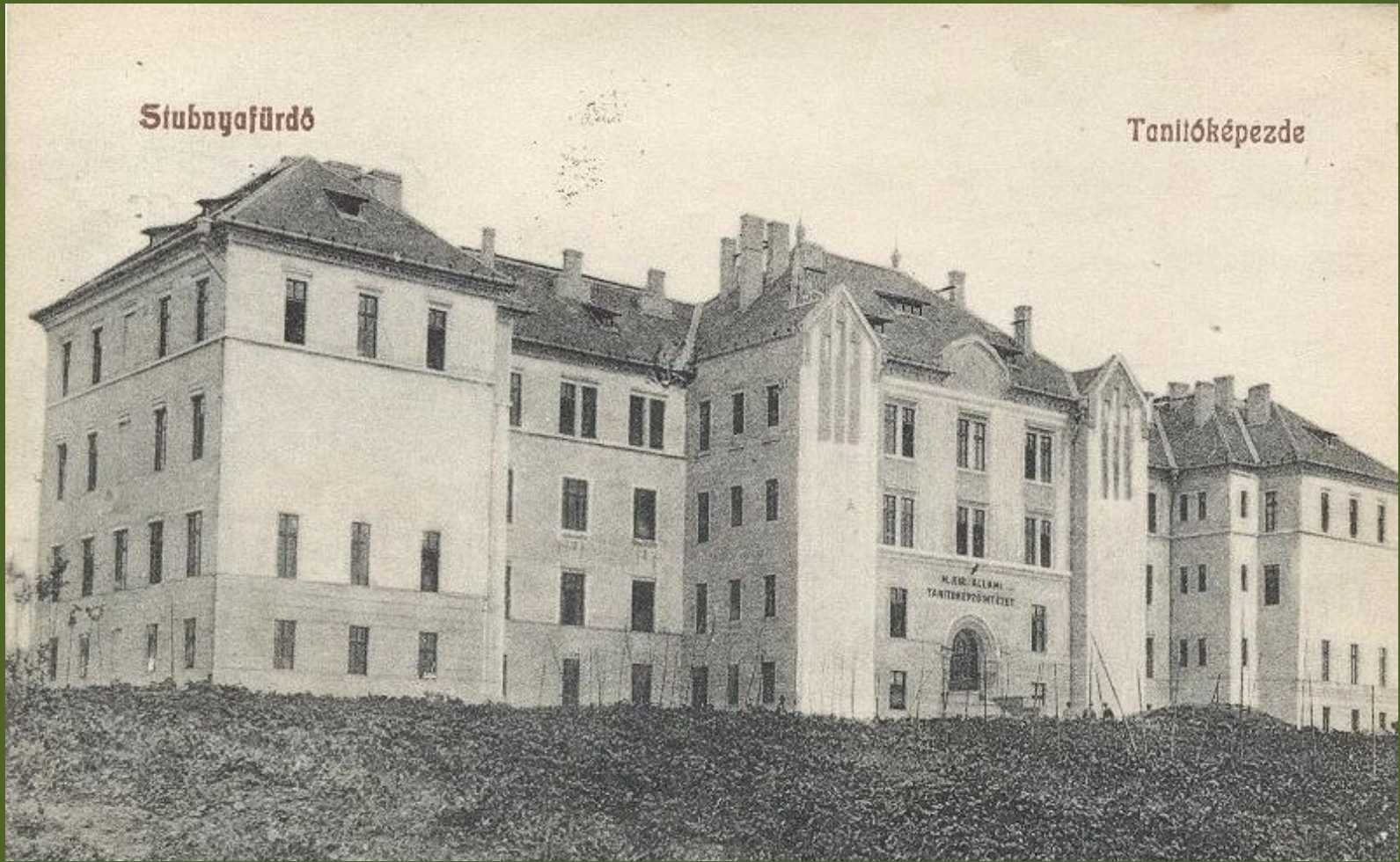
У вільний час Антоній Маргіттай проводить дослідження рослинного покриву Малої і Великої Фатри в Татрах, знаходить нові види рослин, підтверджує зростання ряду рідкісних видів та описує новий для науки вид – будяк Тексторісової (*Carduus textorisianus* Margittai).

Знаково, що один із чотирьох ендеміків Малої Фатри – горобина Маргіттая (*Sorbus margittiana* (Jáv.) Kárpáti), - носить ім'я її невтомного дослідника, - так, ніби мимоволі, історія закарбувала його ім'я.

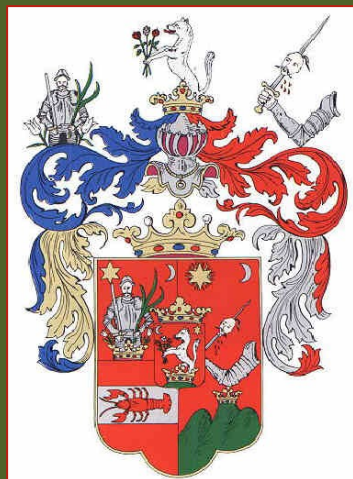

1911 року вчительську семінарію переселяють в інше містечко -Штубнянські Теплице (Štubniansky Teplice, тепер Turčianske Teplice), яке розташоване вже у підніжжі Велкої Фатри.

Угорська королівська державна вчительська семінарія у м. Турчанське Теплице – Turčianske Teplice (Stubnyafürdő)

Регіон Туроц стає
об'єктом
багаторічних
ботанічних
досліджень.

Свої знахідки в цьому регіоні він упорядкував у серії статей «Adatok Turoczvármegye florájához», які були опубліковані в угорському часописі «Угорські Ботанічні листи» (*Magyar Botanikai Lapok*) (1910, 1911, 1913, 1914, 1918, 1927).

MAGYAR BOTANIKAI LAPOK

(UNGARISCHE BOTANISCHE BLÄTTER)

KIADJA ÉS SZERKESZTI: — HERAUSGEBER U. REDACTEUR:

DR DEGEN ÁRPÁD

FŐMUNKATÁRSAK: — HAUPTMITARBEITER:

DR GYŐRFFY ISTVÁN — DR LENGYEL GÉZA

XVII. kötet 1918. évfolyam
Band 1918. Jahrgang

1 TÁBLÁVAL, 2 SZÖVEGKÖZTI ÁBRÁVAL ÉS 1 TÉRKÉPVÁZLATTAL. — MIT 1 TAFEL,
2 TEXTFIGUREN UND 1 KARTENSKIZZE.

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA
1919.

Зібраний тут багатий гербарій спершу зберігався у педагогічній семінарії Штубнянських Теплиц, а потім був переданий до Братиславського природничого музею (BRA).

Ujabb adatok Turócvármegye flórájához.
Neue Beiträge zur Kenntnis der Flora des Komitates Turóc.

Von: } **Margittai Antal** (Munkács).
Irta: }

V. Közlemény. (V. Mitteilung).

1916. év augusztusában Stubnyafürdőről Munkácsra helyeztettem át s így búcsút kellett vennem Turócmegyétől, mely 13 éven át botanikai szempontból is működési területem volt. Fiatal éveimet a megye egyik kis falujában töltöttem el, de sohasem ismertem az unalmat, mert a megye mindig nyújtott elég munkát, szórakozást s bár 13 éven át dolgoztam a megye területén, mégsem mondhatnám, hogy azt teljesen átkutattam, hogy kezdett munkámat befejeztem volna. Évről-évre újabb fajokat fedeztem fel s évtizedekre volna szükség, hogy a megye minden szikláját, minden zugát átkutathassuk. Sajnálattal hagytam félbe befejezetlen munkámat, de családi körülményeim kényszerítettek, hogy a kedves megyét elhagyjam s városba költözködjem. Cikkemben azokat az adatokat sorolom fel, amelyeket a megye területén 1915. és 1916. években találtam.

Botrychium silesiacum (TREV.) KIRSCHL. Turócborkúttól elterülő

Mus. Bot. Berol.

B 10 9009350

Mus. bot. Berol.

H. alpicola ssp.

A. Margittai Plantae exsiccatae Carpatorum.

Sclerocium allepitschii Blochii

Hab. in alp. Munkács, Margita-Park, c. 1900 m.

1928. VIII

Herbar H. Schack
acc. 1934

leg. A. Margittai.
Mukačevo.

З літа 1916 р. він отримує посаду професора Мукачівської державної вчительської семінарії. Початково працює викладачем фізики та математики в Мукачівській учительській семінарії (1916-1922), пізніше – професором Мукачівської державної реальної гімназії (1920-1939).

Число	Імя преподавателя	Класов. настави.	Завед. кабин. или особ. функц.	Рангъ и степ. (плат.)	Спеціальное образование и датумъ дипл.	Преподавалъ въ классахъ	Бюджетное дѣлаю	Зачисл. лѣта сл.	Срокъ ближайш. постапу
11	Ееодосій Лесевъ	VI.	адм. по-моцн.	IX, 1	Л. Гр. 14/VII 923	Р. vi6; Л. vi5, viи4	15	4	1/IX. 1928 IX/2
12	Едуардъ Малыі	—	каб. гимн.	VIII. 2 догов.	(гимн.)	Гм. iD2, IIIA2, IIIB2, IIIC2, IVA2, IVB2, v2, vi2, viи2, viии2, дѣвч. 2	22	6 1/2	неопред.
13	Акакій Манковичъ	III. A	—	VIII. 1	Л. И. 26/X. 1914	Л. iB6, IIIA6, v5; II. IIА2, IIIA2, IIIB2, IIIC2; PIA2	25 отъ I.IV. 926 +5.	13	1/VII. 927 VII/1
14	Антодій Маргиттай	VIII.	хим. каб. библи. проф.	VI. 2	М. Ф. 1905.	М. iA4, IIА3, IIIC3, viи3, viии2; X. iVA2, iVB2, v2, vi2	23	24	1/VI. 1927 VI/3

VIII. классъ.

Классный наставникъ: **А. Маргиттай.**

Анталовскій Степанъ гр. кат., 2. Балла Евгений евр., 3. Белловичъ Евгений гр. кат., 4. Богданій Феодоръ гр. кат., 5. Бѣлакъ Михаилъ гр. кат., 6. Виттенберггеръ Иванъ лют., 7. Гомонай Михаилъ гр. кат., 8. Грицовъ Адалбертъ гр. кат., 9. Ивашковъ Антоній гр. кат., 10. Карабелъшевъ Андрей гр. кат., 11. Лендъель Василий гр. кат., 12. Лендъель Иванъ гр. кат., 13. Лехнеръ Осипъ р. кат., 14. Мацковъ Миронъ гр. кат., 15. Черешъ Евгений гр. кат., 16. Рабаръ Иванъ гр. кат., 17. Тегзе Иванъ гр. кат., 18. Федакъ Николай гр. кат., 19. Фодоръ Степанъ гр. кат., 20. Цибере Феодоръ гр. кат., 21. Чулакъ Юлій гр. кат.
Выступилъ: Смочковъ Иванъ.

Химическій кабинетъ.

Химическій кабинетъ получилъ въ теченіи уч. г. 1925/26 разны химически вещества и приборы изъ порцеллана и стекла на дополненіе изупотребившихся и разломленныхъ при ученіи веществъ и приборовъ, цѣна которыхъ приблизительно 1230 Кч. Въ настоящее время химическій кабинетъ содержитъ всего 957 штукъ приборовъ и 339 разныхъ химикалій, цѣна которыхъ приблизительно 5630 Кч. За послѣдній годъ разбилася одна стеклянная ванна и одна ванна изъ жести.

Антоній Маргиттай,
кустость кабинета.

1923 року йому було запропоновано зайняти посаду
директора Мукачівської чи Виноградівської
торговельних академій.

Margittaj' Ant.
zal. prof. sta'b. real'
gymnazia

v Mukačeve

Majice na xro'teli' kas'e dovraduc'
p'issobem' pri' mestsk'e' obec'ad. akad.
v Mukačeve, # i hde vyucujite
zboru' znalstvi, # uprosimuzime Vas,
ze' skols. odbor vybral cis. 20.001
r. 1923 mi'sta definitivnic' redite-
lu' sta'b. doajtr' obec. skol v
Mukačeve a v Seoljusi.
Jest' tam volus podat' si'
za'dost na ne'ktere' a t'isto mi'st.

Do pisarny:	2. list 1923
Opisal:	<i>[Signature]</i>

4/10 23
[Signature]

1. XI 1923
[Signature]

Але, вважаючи, що адміністративні обов'язки відбиратимуть у нього багато часу, він вирішує залишитися рядовим професором гімназії, щоб мати можливість продовжувати флористичні дослідження краю.

Принимая всего выразительную благодарность Школьному Отделу за ее распоряжение. Из него я вижу не только доброту и добрую волю Школьного Отдела к мене, но вижу и то, что когда я достал письменный приказ для подання прошения на директорский служба названных торговых школ, в то время Школьный Отдел тоже награждает мене за мою преданность и мою работу в школьном деле. В том я вижу не только награждение за мою работу, но и поощрение для дальнейшей работы.

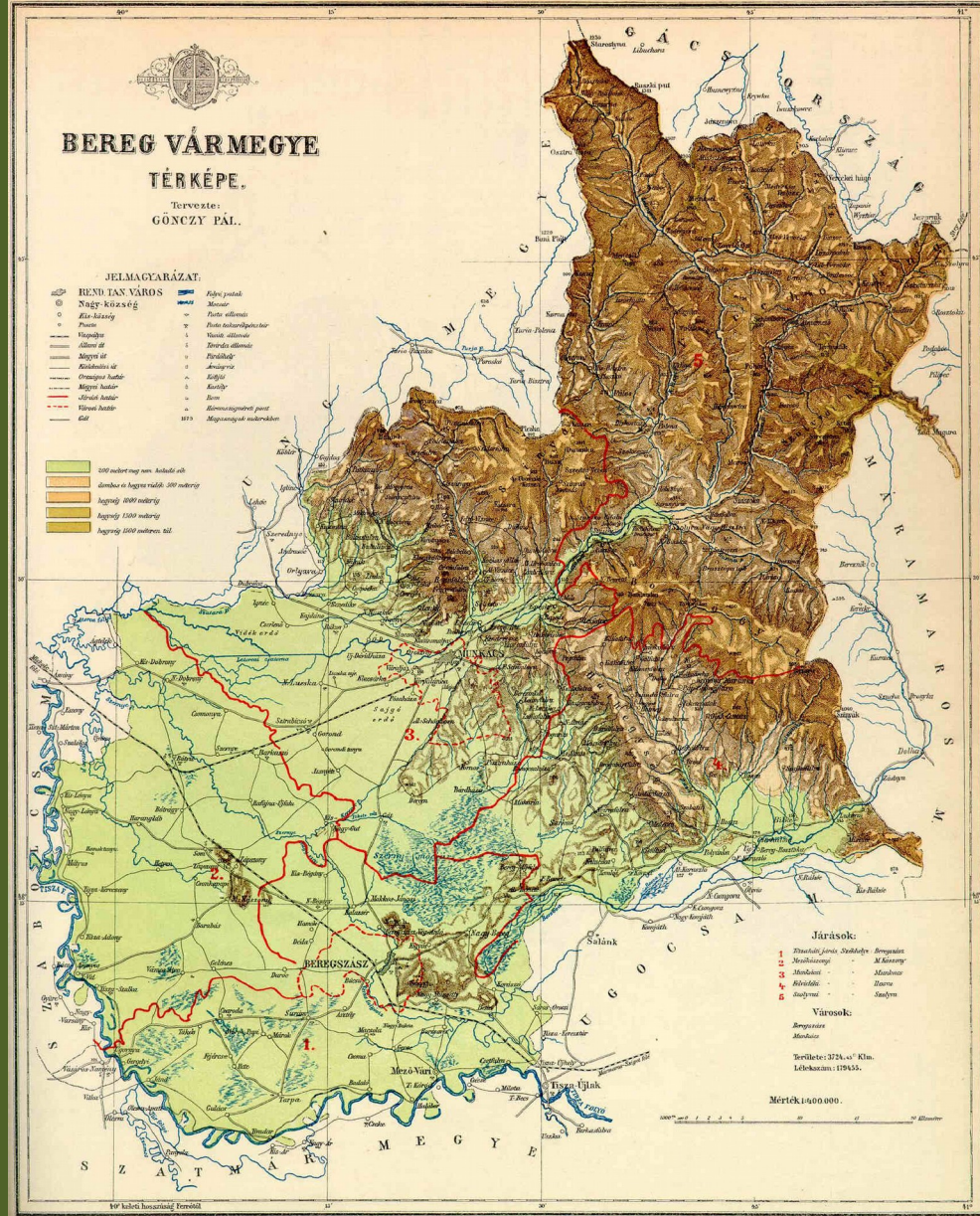
Я долго раздумывала о предложении Школьного Отдела и наконец пришла к выводу, что я все же никак не могу конкурировать на директорский служба названных школ по вышеуказанным важным причинам.

Ботаніка стає справою його життя — *scientia amabilis*...

2. Я дуже люблю профессорская занятіє, особливо своих учених, любящих учиться наилучше в класс и зато административными делами я не могу бы так усердно заниматься, бы ученики
3. В Подкарпатской Руси мы должны много работать для расширения культуры. Я задумала себе несколько задач в сем откомеении. В первых я хотела бы составить Ключицу для определения растений Подкарпатской Руси. Я хотела бы положить основу одного музея для природных наук в рамках музея Лелюцкого. Я уже и начала свою работу. Ближе

“Съ флористической стороны Подкарпатская Русь лишь дуже слабо исследована. Причина тому то, что край нашъ распространяется дуже далеко отъ культурныхъ центровъ и некоторыя части его трудно приближаемы по причинъ недостатка сети железныхъ дорогъ. Что многія места нашего края изъ точки зрѣнія ботанической и до сихъ пор еще “**terra incognita**”, тому найважнейшая причина то, что съ флористикою, съ «*scientia amabilis*” -омъ занимаются обыкновенно лишь люди безкорыстно любящіе науку...”

Антоній Маргіттай започаткував системні флористичні дослідження в регіоні, як він пише в одній зі своїх праць: « Вже більше як чверть століття я ботанізую у Північно-Східних Карпатах і кожного року я вибираю якусь нову територію, щоб якнайретельніше її дослідити» (Margittai, 1932).

Вже у першому флористичному зведенні Комітату Берег (Margittai, 1911) він наводить 408 нових для регіону даних, пізніше доповнює їх новими відомостями (Margittai, 1913a, 1915a).

Additamenta ad floram Carpatorum Septentrionalis-orientalium.

Auctore: A. Margittai (Munkács).

Nitella flexibilis L. v. *capitata* A. Br. In aquis stagnantibus apud pag. Bély et Kaponya in cotta Zemplén.

Cystopteris sudetica A. Br. et MILDE. In silvis praecipue pinetis subalpinis copiose ad „Dianalak“ pr. pag. Jaszina in cotta Máramaros.

Phegopteris polypodioides FRÉ. In silvis subalpinis vallis Lapusanka ad Jaszinam in cotta Máramaros.

Nephradium Thelypteris (L.) Desv. In paludosis „Tóváros“ nominatis ad pag. Déda, in paludosis silvaticis silvae Sajgó nominatae ad pag. Pausching in cotta Bereg. — *N. austriacum* (Jacqu.) Fritsch. In silvis praecipue subalpinis m. Berlebaska, ad Rahó in cotta Máramaros.

Asplenium germanicum WEIS. (*A. Trichomanes* × *septentrionale*). In saxosis ad pag. Kishuta in cotta Abauj-Torna. — *Adiantum nigrum* L. In saxis m. Feketehegy ad Nagyszőlős.

Blechnum Spicant (L.) Sm. In silvis m. Berlebaska in cotta Máramaros.

Ophioglossum vulgatum L. In pratis montanis vallis fluvii Latorca inter pag. Hanykovica et Podpolóc rarissime in cotta Bereg.

Az *Iris hungarica* W. et K. újabb termőhelyei.

Neuere Standorte von *Iris hungarica* W. K.*

Irta: } Margittai A. (Munkács).
Von: }

Az *Iris hungarica* földrajzi elterjedéséről eddig nem igen sokat tudunk. A ritka növények közé tartozik. Biztos termőhelyei eddig: a borsodmegyei Szendrölád, a Nyírség homokja és az Eperjes—Tokaji Hegylánc néhány helye (Dr. JÁVORKA: Flora Hungarica pag. 192.). Valószínűleg azonban ez a növény sem lesz olyan ritka, mint amilyennek gondoltuk, csak elnéztük termőhelyeit. Magam 1927-ben három újabb termőhelyét találtam meg s valószínűleg a termőhelyek száma szaporodni fog, ha több gondot fogunk fordítani e növény felkutatására.

Az első termőhely Zemlénmegyében, Királyhelmece mellett van. Királyhelmecektől nyugatra a síkságból néhány csúcsból álló trachit hegycsoport emelkedik ki. Legmagasabb csúcsa a Királyhegyes (264 m). Ennek a csúcsonak tetején legelő van, a legelő alatt pedig a kiséresi szőlők. Eme szőlők között és ezeknek tetején füves, sziklás helyek vannak, melyek sziklás természetük miatt eddig még nincsenek betelepítve szőlővel. Ezekben a helyeken terem az *Iris hungarica*. Bár a gyermekek eléggé pusztítják e szép

* Bericht über das Vorkommen von *Iris hungarica* auf d. Berg Királyhegyes bei Királyhelmece im Komitate Zemlén, auf d. Berg Paphegy bei Munkács im Komitate Ung und auf d. Feketehegy bei Nagyszőlős im Komitate Bereg.

Prof. Antonín Margittai: Květena Podkarpatské Rusi.

Košicko-prešovská, resp. prešovsko-tokajská zlomová línie rozděluje Karpaty na východní a západní. Kdo bedlivě studoval bohatost a různost karpatské květeny, tomu je ihned nápadný rozdíl mezi květenou obou částí. Obě části mají své význačné rostliny. Západní Karpaty jsou poměrně chudší na rostlinné druhy než východní. V květeně vých. Karpat, která je bohatší a různější jak v druzích tak tvarech, nacházíme tvary květen v středoevropské, ale též východní pontické, balkánské a přimíšený jsou i druhy polárního rostlinstva.

Větší část P. Rusi vyplňují severovýchodní Karpaty a jen malá část je nížina, je to jeden ze SV výběžků velké maďarské nížiny.

nia albida Rich.), hofec letní (*Gentiana praecox* Kern.), česnek hadí (*Allium victorialis* L.), mázdinec rakouský (*Pleurospermum austriacum* Hoffm.), mléčivec modrý (*Mulgedium alpinum* Less.), večernice vonná (*Hesperis matronalis* L.), srstka horská (*Ribes alpinum* L.), chrpa měkká (*Centaurea mollis* W.K.), skalník obecný (*Coconeaster integerrima* Med.), oměj moldavský (*Aconitum moldavicum* Hacq.), oměj statný (*A. firmum* Rehb.), chrastavec lesní (*Knautia pocutica* Szabó, K. silvatica Duroy var p.), vrbovka trojhranná (*Epilobium alpestre* Krockel), jestřábník rudokvětý (*Hieracium aurantiacum* L.).

Mezi pikiskými a boržavskými údolními rozšiřuje se telekie

A *Potamogeton alpinus* Balb. előfordulása Máramarosban.

1917. óta minden évben felkeresem Máramarosmegyét és különösen a Szvidovec csoport volt kedvelt vadászterületem. Minden évben újabb és újabb meglepetésben részesít e csoport, ahonnan már sok érdekes növényt publikáltam. Felfedezéseim a cseh szaktársak figyelmét is felkeltették. Közülük is számosan keresték fel e csoportot és különösen Dominy K. egyetemi tanár szerzett nagy érdemeket a Szvidovec átkutására. Ő fedezte fel a Drágobráton az *Astragalus Krajinae* Dominy-n-t, a *Ranunculus thora*-t és *Buplerum ranunculoides*-t a Gerešeska csúcsán, a *Scheuchzeria palustris*-t és a *Sparganium affine*-t a Gerešeska tavakban. E két utóbbit kerestem már két ízben a Gerešeska tavak körül, de eredménytelenül. Helyettük felfedeztem a Gerešeska legfelsőbbjében a *Potamogeton alpinus*-t. A Gerešeska

З переїздом у м. Мукачево у 1916 році, А. Маргітай розширює географію своїх досліджень на Комітати Унг, Угоча й Мараморш.

Поповнюючи флору новими відомостями (Margittai, 1927a, 1933a, 1938), запроваджує кропіткі флористичні розвідки окремих територій, відвідуючи деякі з них по кілька разів і навіть щомісяця. Таким чином він досить ретельно дослідив флору вулканічних пагорбів в околицях сіл Кральовський Хлмец, Ладмоц, Сомотор, Брезовіце і гори Тарбуцка (тепер східна Словаччина), та П'єтроса Черногірського (Margittai, 1929c, 1929d, 1933b, 1935a, 1935b, 1937b).

Margittai A.: A kőrösmezei (jaszinai) Pietros-havas flórája.

A Fekete- és Fehér-Tisza közt terül el a Černa-Hora hegyeg. Ennek legszélsőbb nyugati csúcsa a Pietros (2020 m). Nyugatról határolja a Fekete-Tisza, délről a Fehér-Tisza, északról a Lopusánka, illetve a Lascina folyók. Kelet felé gerinc kapcsolja össze a Černa-Hora legmagasabb csúcsával a Hoverlával (2057 m). A Pietrost környös körül fenyvesek borítják. Eme erdők a kisebb völgyekben mindenütt a völgyig nyulnak le, ahol a havas lejtői is igen meredeken esnek a völgyekbe. Ahol azonban a lejtők szelidebbek, ott 1000—1200 m magasságig szántók és rétek vannak. Különösen sok a rét a Tiszák felé eső lejtőkön.

Margittai A.: Szomotor homokjának flórája.

Szomotor Zemplén megyében, a Bodrogközben fekszik, Sátoraljaujhelytől keletre. A terület, amelyet 1926-ban négy ízben felkerestem, nem nagy s a térképen körülbelül a következőképpen lehetne megjelölni: a szomotori vasúti állomástól az úton egészen a Szomotor—Bodrogszerdahely közti országútig, innen az országút mentén nyugatra a bodrogszerdahelyi vasúti állomásig, innen fel a nagykövesdi Szigethegyekre, e hegyekről le Nagy-Kövesdig és innen az országút mentén vissza a szomotori vasúti állomásig.

Margittai A.: Ladmóc és környékének flórája.

Ladmóc Zemplén megye egyik legapróbb falucskája. Közvetlenül a Bodrog jobb partján, Szomotor községgel szemben épült a Tokai-Eperjesi hegylánc legkeletibb nyulványának legdélibb részén. Sátoraljaujhelytől keletre az országút mentén a harmadik falu. A falu egy mészkő hegynek, a Somosnak (Meszes) lábánál terül el. A mészkősziklák a községben egészen a Bodrog vizébe nyulnak. A Somos mészkövet primitív

Накопичивши багатий матеріал, вчений мріяв узагальнити його і опублікувати «Флору Подкарпатской Руси». Попередньо він підготував «Взносы к флоре Подкарпатской Руси» (1923), перша частина яких опублікована у природничому науковому часописі краю «Квартальникъ...».

Томъ I.

Число 1.

ДЕРЖАВНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
ДЛЯ РОСШИРЕНИЯ НАУКИ
НА ПОДКАРПАТСКОЙ РУСИ

КВАРТАЛЬ-
НИКЪ
IV-ОЙ СЕКЦИИ.

Типографія „Паннонія“ Мукачєво. 1923 г.

Цѣна 20 Кч.

З часом у дослідника з'являються улюблені групи рослин, які він досліджує докладніше. Так, роду руслиця (*Elatine* L.) А. Маргітай присвятив три статті (Margittai, 1927, 1930, 1939).

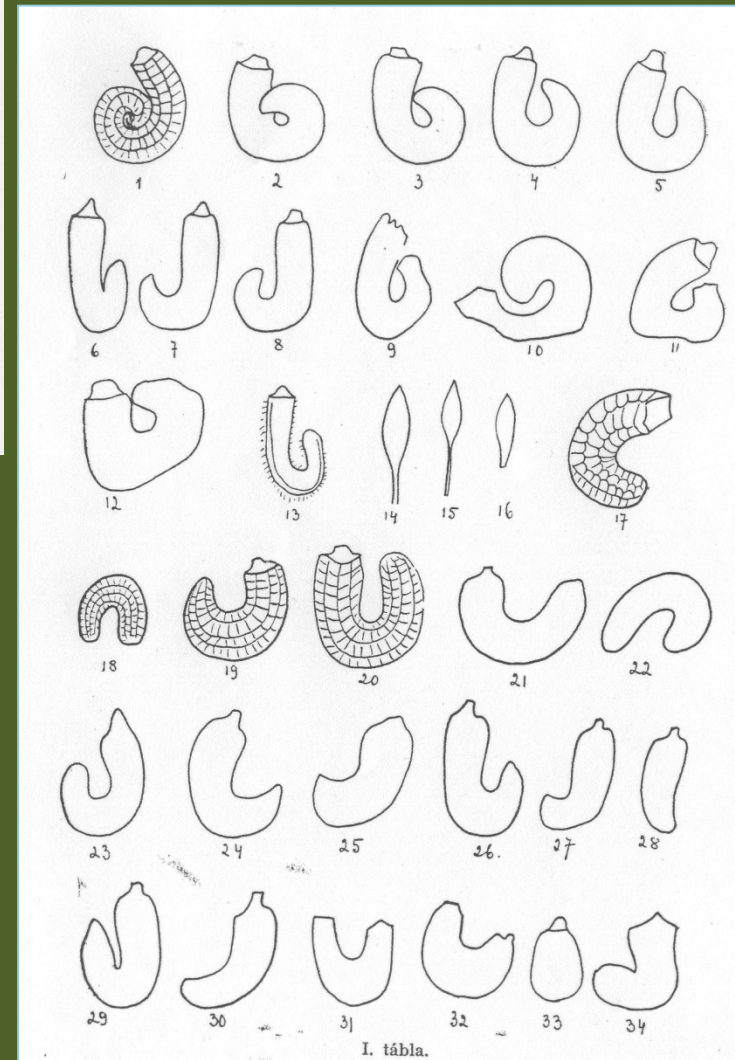
Megjegyzések a magyar Elatine-fajok ismeretéhez.
Bemerkungen zur Kenntnis der ungarischen Elatine-Arten.

(3 szövegekőzti táblával)

Irta : † Margittai Antal (Munkács)

A magyar *Elatine*-k szisztematikai feldolgozásával eddig egyetlen mű foglalkozott, dr. M o e s z G. „Magyarország *Elatinei*“ c. monografiája, mely a Magyar Botanikai Lapok 1908. évfolyamában jelent meg. A szerző ebben a művében gondos és körültekintő munkát végzett, úgyhogy ilyen alapos munka megjelenése után bárki méltán felvetheti azt a kérdést, hogy kinek, miféle megjegyzései lehetnek még. Hogy mégis merészkedem ezeket a megjegyzéseket tenni, arra alapos okaim vannak.

У останній узагальнюючій праці, яку він підготував уже перед самою смертю, він здійснив детальне морфологічне опрацювання видів роду *Elatine*, на основі якого удосконалив ключі для визначення та уточнив таксономічну структуру роду в регіоні.

I. tábla.

У 30-х роках увагу А. Маргіттая привертає рід волошка (*Centaurea* L.). (Margittai, 1932).

За результатами досліджень він наводить для території Північно-східних Карпат 43 види волошок, з них три нові, описує спільно з Яношем Вагнером.

Bot. Közlem. 1932 / 29 kötet

155

Margittai A.: Az északkeleti Kárpátok Centaureái.
Centaureae Carpatorum septemtrionali-orientalium.

Immár több mint negyedszázada botanizálok az Északkeleti Kárpátokban s minden évben egy-egy újabb vidéket választok ki, hogy behatóbb vizsgálat alá vessem. Kutatásaim eredményét több cikkben publikáltam, melyek a Magyar Botanikai Lapokban, a Botanikai Közleményekben és másutt láttak napvilágot.

Más botanikusok is kutattak vidékünkön, így Wagner L., Chyzer K., Simonkai L., Mágocsy-Dietz S., Filarszky N., Jávoroka S. stb. Ujabban több cseh botanikus[†] kereste fel az Északkeleti Kárpátokat, mint Domin. Suza, Novák, Buček és mások is. Mindannyian azonban csak keveset foglalkoztak a nehéz *Centaurea*...

42. *C. beregiensis* Wagn. et Marg. = *C. indurata* Janka × *C. carniolica* Host. Nov. hybrid. Planta perennis. Caulis in parte media vel superiore ramosus vel multiramosus usque ad 80 cm. altus, expresse angulatus, glaber, tantum partes superiores et ramuli juniores scabri. Folia basalia subrotundata, in petiolum longe decurrentia, denticulata; occurrunt etiam exemplaria pinnatisecta; folia caulina et ramularia lanceolata vel lanceolato-linearia, sessilia vel ± amplexicaulia, viridia subtus ± pallida. Capitula parva vel mediocria.

43. *C. munkácsensis* Wagn. et Marg. = *C. nigrescens* Willd. × *C. carniolica* Host. Nov. hybrid. Planta perennis. Caulis angulatus usque ad 50 cm. altus, glaber. Folia inferiora romboideo-ovata vel ovato-lanceolata, folia caulina ovato-romboidea vel lanceolata, late in petiolum decurrentia, sessilia; folia ramularia romboideo-lanceolata, sessilia vel amplexicaulia, viridia ± arachneo-tomentosa. Capitula parva vel mediocria. Squamae intimarum serierum coccineae, squamae externae...

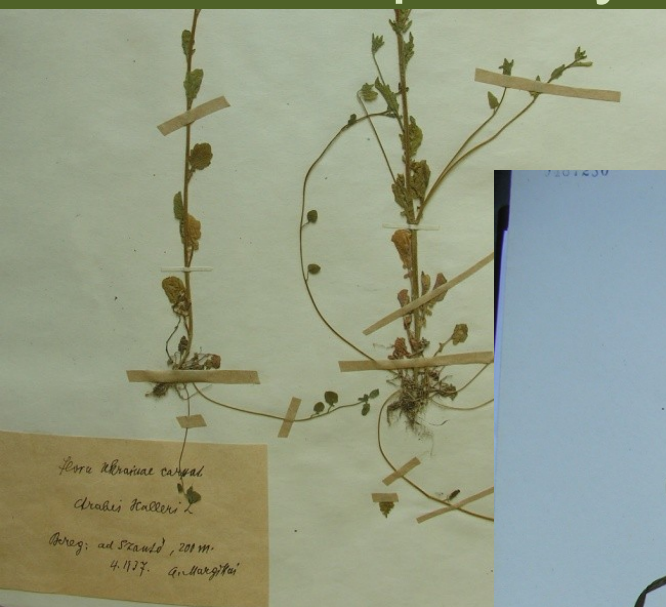
Впродовж більш як двох десятиліть він колекціонував, порівнював, описував і узагальнював відомості про один з найскладніших у систематичному відношенні таксонів – рід шипшина (*Rosa* L.) (Margittai, 1918, 1937).

«*Enumeratio monographiae Rosarum sponte crescentium Carpatorum septentrionalis orientalium*»

2. *Rosa pendulina* L. × *R. dumetorum* THUILL. = *Rosa Margittaiana* SABR. nov. hybr.

(SABRANSKY in lit.) Frutex robustus. Ramuli glabri, subinermes, aculeis raris teneris curvatis, iis *Rosae pendulinae* simillimis, onusti. Ramuli, stipulae et foliola juniora rubescentia. Stipulae anguste lanceolatae, glabrae, margine glanduloso-ciliatae. Folia 5—7-na, ovata et obovata, ad basin attenuata, acuta, cum petiolis puberulis, levissime aculeatis, utrinque viridia (juniora versus marginem purpurescentia), supra glabra, subtus in costa media pilis longis pubescentia. Serratura dentibus tam simplicibus, tam fissis, denticulisque acutis cuspidatis composita. Pedunculi breves bracteis rubentibus tecti. Sepala rubro-tomentosa albocincta, linearia, partim laciniata. Corollae mediocres, saturate roseae. Styli parce pilosi. Fructus ovati, glabri.

Особливу цінність має зібраний ним гербарій, що нараховує понад 50 000 (!!!) аркушів.

Антоній Маргітай брав активну участь у зборі колекцій *Flora Hungarica exsiccate*, *Flora Exsiccata Reipublicae Bohemicae Slovenicae*, *Flora Cechoslovenica exsiccate*, *Plantae Exsiccatae Carpatorum*.

A. Margittai Plantae exsiccatae Carpatorum.

Polycnemum verrucosum L. var.

Hab. in agris post messum, sol. arg. ad pag.
Liposony, com. Bereg 10. II.
1929. c. 120 m.

leg. A. Margittai.
Mukačevo.

A. DE MARGITTAI, PLANTAE HUNGARIAE EXSICCATAE.

Polycnemum ^{*verrucosum* L.} ~~*Heuffelii* L.~~

---

in locis apricis micisque pr. Füzgesfeld, com. Bereg, c. 120 m.
1916. VIII

Margittai

A. MARGITTAI PLANTAE HUNGARIAE EXSICCATAE.

Arenaria serpyllifolia L.

---

var. *viscida* (Hall.f.) DC.

Hab. in ~~sub~~ locis apricis pr. Horvát, com.
Bereg, c. 180 m. 1922 V

leg. A. Margittai.

Переважна частина зборів зберігається в гербаріях Угорського Національного природничого музею (Будапешт), чималі його частини – в Клузького, Братиславського та Празького музеїв, а окремі аркуші та дублети – у багатьох світових ботанічних установах

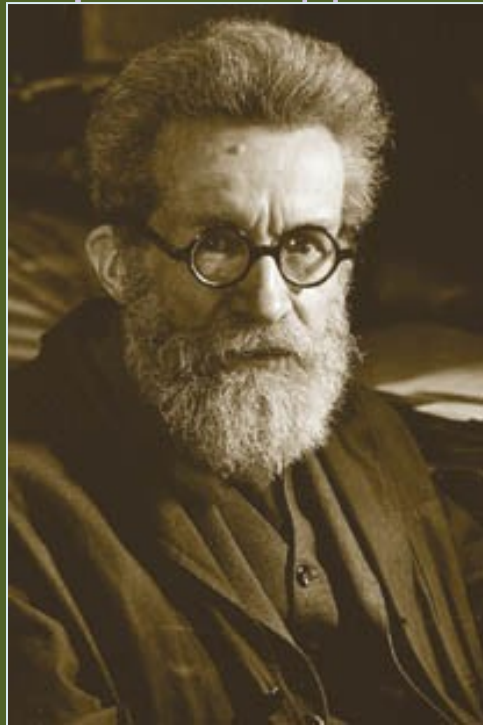
(B, BP, BR, BRA, BRNU, CLU, DAO, E, EGR, GZU, IBSC, KRA, KW, LIM, M, MPU, NI, PH, PRG, PR, SIB, SO, UBC, ULM, UU, W, WA, WU, Z+ZT, та ін.).

Впродовж понад століття гербарні збори
Антонія Маргіття презентують флористичне багатство
Закарпаття і залишаються надійною основою
порівняльно-таксономічних та флористичних досліджень
ботанічної спільноти до нині.

Опрацьовуючи зібраний матеріал він описав цілий ряд таксонів –
Carduus fatrae Margittai,
Carduus textorisianus Marg.,
Carduus turocensis Margittai,
Centaurea beskidiana Wagn. et Marg.,
C. beregiensis Wagn. et Marg.,
C. Munkácsensis Wagn. et Marg.,
Elatine campylosperma Seub. f. *hungarica* (Moesz) Margittai,
Festuca Dominii v. *Margittaii*,
Kochia laniflora f. *villosissima* Marg.,
Leontodon vagneri Marg.,
цілий ряд різновидів та форм шипшин (*Rosa*).

Його колегами, друзями, респондентами були провідні європейські вчені-ботаніки – систематики, флористи, автори національних «Флор», спеціалісти по окремим таксономічним групам.

Близько 15 років його пов'язувала щира дружба з Борош Адамом, яка тривала до самої смерті А. Маргіттая.

Борош Адам – Boros Ádám
(1900-1972) – угорський
флорист, бріолог.

Антоній Маргіттай листувався та надсилав гербарні збори багатьом ботанікам Європи. Так, його гербарні зразки можна зустріти у іменних колекціях таких дослідників як, Іпполіт Косте, дослідника роду *Hieracium* Ганса Шака (1878-1946) (Hans Schack) та австрійського ботаніка Рудольфа Башанта (Rudolf Baschant) (1897-1955), Мирослава Малоха (Miroslava Malocha), монографа роду *Hieracium* Карла Германа Зана (K.H. Zahn) та ін.

Аббат Косте Іполіт - Coste Hippolyte (1858-1924) – видатний французький ботанік, який видав «Ілюстровану флору Франції», яка досьогодні є неординарною працею. Його персональний гербарій містить збори Антонія Маргіттая.

“На хліб заробляв математикою, а життя приправляв ботанікою,” – так писала про Антонія Маргіттая дружина у своїх спогадах.

За словами відомого угорського ботаніка-сучасника Іштвана Дьорфі (Győrffy, 1942) – «А. Маргіттай був надзвичайно спостережливим, хорошим і надійним ботаніком».

Майже жодна з ботанічних наукових екскурсій на Підкарпатську Русь не проходила без участі Антонія Маргіттая як провідника чи консультанта (в багатьох публікаціях йому висловлена подяка).

Приїжджаючи в експедиції у затишній оселі родини Маргіттая часто гостювали угорські та чеські колеги-ботаніки - Шандор Яворка, Адам Борош, Зольомі, Йозеф Вагнер, Вера Чаподі, Карел Домін, Йозеф Подпера та ін.

У Антонія Маргіттая та його дружини Маргарити (уродженої Папп), було троє дітей: старші донька Олена (26.12. 1906) та син Андрій (09.08. 1909) та молодша донька Анна (07.01. 1911). Батьки старалися дати їм добре виховання та освіту. Син Андрій відмінно навчався на юридичному відділенні Карлового університету в Празі, по тому працював в юридичних установах міст Ужгорода та Великого Березного, у повоєнний час переїхав до Угорщини.

З листів дружини до Ш. Яворки та Борош Адама дізнаємось, що угорські колеги-ботаніки на похорон не змогли приїхати, оскільки звістка про смерть вченого застала їх в експедиції.

Аби віддати останню шану вченому вони приїхали на могилу пізніше, в день народження А. Маргіттая у вересні.

Приїхала чисельна делегація угорських ботаніків (близько 10 чоловік) на чолі з Шандором Яворкою і урочисто попрощалися з Маргіттаєм над його могилою.

Помер А. Маргітай 17 липня 1939 р., похований на цвинтарі у с. Паланок, який насьогодні вже знищено.

Пам'ять про невтомного дослідника флори Карпат – проф. Антонія Маргіттая – зберігають не лише назви таксонів, названих на його честь –

Centaurea margittaiana Wagn.

Festuca dominii var. *margittaii* Krajina

F. vaginata var. *margittaii* (Krajina) Schwarzová

Gentiana margittaiana Fodor

Rosa margittaiana Sabr.

Sorbus margittaiana (Jáv.) Kárpáti

Thymus margittaiana Lyka

Hieracium chlorophyton subsp. *margittaianum* (Zahn) Greuter

Добра пам'ять про АНТОНІЯ МАРГІТТАЯ живе у його науковій спадщині, яка і нині залишається **фундаментальною, значимою та актуальною** для дослідників флори Закарпаття.

Дякую за увагу !